

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS SOCIALINĖS PADĖTIES PAGRINDU VŠĮ BALTIJOS GRIAUSTINIS TEIKIANT „ŠEIMOS BILIJETAI“ PARDAVIMO PASLAUGAS TYRIMO

2023 m. liepos 20 d. Nr. (23)SN-86)SP-57

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2023 m. gegužės 12 d. gautas pareiškėjos (pareiškėjos duomenys Tarnybai žinomi; toliau – Pareiškėja) skundas, kuriame teigiama, kad VŠĮ „Baltijos griauštinis“ (toliau – Įstaiga) organizuojamo festivalio MĖNUO JUODARAGIS XXIII (toliau vadinama ir MJR) bilietų naudojimo taisyklėse ir renginio nuostatuose (toliau atitinkamai – Nuostatai; Taisyklės; nuoroda: <http://www.mjr.lt/bilijetai/taisykles/>) nurodyta: „15. MJR Šeimos bilijetai skirti paskatinti jaunas šeimas, atvykstančias į festivalį su savo mažamečiais vaikais. Šeimos bilijetu gali pasinaudoti viena šeima – du suaugę asmenys, atvykę kartu su savo bendrais vaikais iki 12 metų amžiaus (imtinai). 16. MJR Šeimos bilijetas neapima kitų galimų šeimos ryšių ar pavidalų, taip pat nepretenduoja į šeimos sąvokos apibrėžimą. 17. Kartu su MJR Šeimos bilijetu būtina pateikti tėvystę rodančius dokumentus – vaikų gimimo liudijimus (arba jų kopijas) arba globos dokumentus bei tėvų (globėjų) asmens dokumentus (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).“

Pareiškėja mano, kad vaikų diferencijavimas į „bendrus“ ir „atskirus“ yra diskriminuojantis socialinės padėties pagrindu.

Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Birutė Sabatauskaitė (toliau – Lygių galimybių kontrolierė), vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, 2023 m. gegužės 15 d. raštu Nr. (23)SN-86)S-217 „Dėl informacijos pateikimo“ kreipėsi į Įstaigos vadovą, prašydama pateikti paaiškinimą ir atsakyti į klausimus: „Kokių tikslų siekiant ir dėl kokios priežasties Nuostatuose nurodyta, kad „šeimos bilijetas“ bus parduodamas **dviem** suaugusiems su savo **bendrais** vaikais? Ką reiškia „bendri vaikai“? Ar asmuo, kartu auginantis sutuoktinio (-ės) / partnerio (-ės) vaiką, gali įsigyti „šeimos bilietą“? Ar gali su vaiku atvykę teta / dėdė; močiutė / senelis ar kiti

asmenys pasinaudoti šeimos bilietu? Jei ne, prašytume paaiškinti, kodėl. Kokiame teisės akte apibrėžiamas terminas „bendri vaikai“? Paaiškinkite frazę „šeimos bilietu gali pasinaudoti viena šeima – **du suaugę asmenys**“. Ar vienas suaugęs asmuo su vaiku arba dviem vaikais galės pasinaudoti galimybe įsigyti „šeimos bilietą“? Jei ne, paaiškinkite, dėl kokios priežasties. Kokiame teisės akte „šeimos“ sąvoka apima Nuostatuose išdėstytus kriterijus (bendri vaikai, du suaugę ir pan.)? Ar nustatytas tikslus skaičius vaikų, kurių turėdami tėvai turėtų teisę įsigyti „šeimos bilietą“? Pagrįskite atsakymus.“

Taip pat prašyta pateikti kitą, reikšmingą, informaciją, susijusią su Pareiškėjos skunde išdėstytomis aplinkybėmis.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

2023 m. gegužės 24 d. Tarnyboje gautas raštas „Atsakymas į paklausimą Nr. (23)SN-86)S-217“ (toliau – Raštas), kuriame Įstaiga pripažino, kad pateikta bilietų įsigijimo taisyklių ištrauka buvo kritikuotina ir jau yra nebegaliojanti, nes sulaukė pelnytų festivalio žiūrovų pastabų. Įstaigos Rašto rengėjų teigimu, į pastabas atsižvelgta ir Taisyklės pakeistos. Festivalio taisyklėse formuluotės „bendri vaikai“ atsisakyta – šiuo metu minėtas Taisyklių punktą yra toks: „MJR Šeimos bilietai skirti paskatinti jaunas šeimas, atvykstančias į festivalį su savo mažamečiais vaikais. „Šeimos bilietu“ gali pasinaudoti viena šeima – du suaugę asmenys, atvykę kartu su vienu arba keliais savo vaikais iki 12 metų amžiaus (imtinai).“

Įstaigos teigimu, internetinėje festivalio svetainėje minėtas žodis „bendrais“ buvo per klaidą likęs perprogramuojant svetainę ir perkeliant duomenis iš ankstesnių metų. Ši techninė klaida pataisyta iškart po Tarnybos paklausimo. Rašte pažymėta, kad minėtas žodis nebuvo pavartotas angliškoje Taisyklių versijoje, taip pat Taisyklėse, kurios skelbiamos festivalio bilietų pardavimo platformose „Paysera“ ir „Paypal“.

Sąvoka „bendri vaikai“ norėta pasakyti, kad bilietą įsigiję asmenys drauge augina ir bendrai rūpinasi kartu atvykstančiais vaikais, t. y. juos sieja bendras šeiminiškas rūpestis ir atsakomybė. Įstaigos, kaip rengėjo, manymu, tai svarbu festivalyje, kuris vyksta didelėje gamtos teritorijoje prie vandens

telkinių, taip pat ir tamsiu paros metu, ir tai atliepia mažamečių vaikų interesus, kad juos lydintys suaugę asmenys patekdami į renginį galėtų patvirtinti savo atsakomybę už vaikų saugumą. Tačiau, sulaukus lankytojų pastabų dėl diskutuotinos sąvokos „bendri vaikai“, jos Taisyklėse atsisakyta.

Kaip aiškinama Rašte: Minėta nuolaida skelbiamoje bilietų įsigijimo tvarkoje paryškintai žymima „Šeimos bilietas (su mažais vaikais“, pabrėžiant, kad šis bilietas skirtas tik asmenims, atvykstantiems su mažamečiais (kiek yra žinoma, Lietuvos Respublikoje jaunos šeimos, asmenys turintys mažamečių vaikų yra remiami, ir tai nelaikytina diskriminacija, kaip ir nuolaidos neįgaliesiems, senjorams ir kt.).

Taisyklių 16 punkte pažymėta, kad šio bilieto turinys ar formuluotės neapibrėžia šeimos sąvokos ir nėra skirta visoms šeimoms apskritai, nes visų šeiminių ryšių ir situacijų nėra įmanoma bilietų nuolaidos atveju nei reglamentuoti, nei kaip nors patikrinti prie įėjimo į renginį. Visuotinai suprantama, kad šeima yra tiek poros be vaikų, tiek vieniši tėvai arba mamos, tiek seneliai ir anūkai, tiek pusbroliai ir pusseserės, tiek kiti giminaičiai. „Visa žmonija yra viena šeima. Į viešą renginį atvykę bet kurie keli asmenys gali prisistatyti kaip šeima“ – tai rengėjų nekvestionuojamas ir netikrinamas dalykas. Įstaigos teigimu, festivalio Taisyklėmis stengtasi kuo aiškiau suformuluoti, kad minėtas bilietas skirtas tik dviem asmenims ir jų vaikams, atvykstantiems kartu. Tuo nebuvo teigiama, kad kitais šeiminiiais ryšiais susieti asmenys nelaikytini šeima, tai yra logiškai paaiškinama Taisyklėse.

„Šeimos bilietą (su mažais vaikais)“ gali įsigyti ir vieniša mama ar tėvas, atvykę (-usi) su savo vienu ar keliais vaikais iki nurodyto amžiaus, vaikų kiekis nėra ribojamas. Rašte pažymėta, kad renginyje vaikai iki 9 metų įleidžiami nemokamai, o kitoms amžiaus grupėms iki 16 metų yra taikomos žymios bilieto kainos nuolaidos, kas atliepia tiek vaikų, tiek jų šeimos narių interesus. Tad vienam asmeniui su vaiku įsigyti asmens ir vaiko bilietą yra gerokai pigiau. Kartu nėra jokių kliūčių įsigyti ir „šeimos bilietą“, jeigu asmuo to pageidauja. „Šeimos bilietą (su mažais vaikais)“ taip pat gali įsigyti seneliai su anūkais arba asmenys atvykstantys su vaikais iš skirtingų santuokų ar skirtingų šeimų, prisistatantys kaip tos pačios šeimos nariai – bilietų įsigijimo taisyklės to neriboja. Taip pat bilietas galioja, jei, pvz., vieniša mama atvyksta su keletu vaikų, iš kurių vienas jau yra pilnametis, t. y. suaugęs asmuo. Kasmet į įstaigą kreipiasi asmenys su įvairiausiais paklausimais ir dėl situacijų, kurių neįmanoma numatyti Taisyklėse, į tokius atvejus maksimaliai geranoriškai atsižvelgta pritaikant bilieto kainos nuolaidas.

„Mėnuo Juodaragis“ yra vienas nedaugelio vasaros festivalių Lietuvoje, jis daugelį metų gausiai lankomas šeimų su vaikais ir jų laukiamas. Įstaiga informavo, jog apmaudu, kad jos savanoriška veikla grįstos organizatorių komandos pastangos geriau atliepti mažamečius vaikus auginančių tėvų interesus kai kam pasirodė diskriminuojančios. Įstaigos teigimu, į patarimus, pastabas ar gerųjų formuluočių praktikos pavyzdžius, kurie padėtų išvengti tokių nesusipratimų, atsižvelgta.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar Įstaiga, festivalio MĖNUO JUODARAGIS XXIII Bilietų naudojimo taisyklėse ir renginio nuostatuose teikdama informaciją apie nuolaidas „šeimoms bilietui“, nediskriminavo renginio dalyvių socialinės padėties pagrindu, t. y., ar nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 8 str. 2 punkto, nustatančio paslaugų teikėjų pareigą įgyvendinti lygias galimybes vartotojų teisių apsaugos srityje, nepaisant, be kita ko, socialinės padėties.

Pažymėtina, jog tiek Europos Sąjungos, tiek nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija pačia bendriausia šio žodžio prasme reiškia teisių sumažinimą arba atėmimą tam tikrai kategorijai asmenų dėl kokių nors požymių. Diskriminacijos sąvoka paprastai siejama su lygių galimybių, lygiateisiškumo pažeidimu, o nediskriminavimas – su asmenų lygaus traktavimo, lygių galimybių realizavimo kategorijomis.

Konstitucinė diskriminacijos samprata atskleidžiama, pasiremiant Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 str., kuriame numatyta, kad įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs, ir nurodoma, jog žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų. Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas pažeidžiamas, kai tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, yra kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas. Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar

tam tikrų privilegijų teikimas atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius.

Nagrinėjamu atveju Pareiškėja kreipėsi į Tarnybą su skundu informuodama, kad festivalio MĖNUO JUODARAGIS XXIII Nuostatuose nurodyta: „15. MJR Šeimos bilietai skirti paskatinti jaunas šeimas, atvykstančias į festivalį su savo mažamečiais vaikais. Šeimos bilietu gali pasinaudoti viena šeima – du suaugę asmenys, atvykę kartu su savo bendrais vaikais iki 12 metų amžiaus (imtinai). 16. MJR Šeimos bilietas neapima kitų galimų šeimos ryšių ar pavidalų, taip pat nepretenduoja į šeimos sąvokos apibrėžimą. 17. Kartu su MJR Šeimos bilietu būtina pateikti tėvystę rodančius dokumentus – vaikų gimimo liudijimus (arba jų kopijas) arba globos dokumentus bei tėvų (globėjų) asmens dokumentus.“

Pareiškėja mano, kad Taisyklės diskriminuoja asmenis socialinės padėties pagrindu.

Atsižvelgiant į tai, kad iš Taisyklių pašalintas terminas „bendri vaikai“, šios skundo dalies tyrimas nutraukiamas.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 str. 8 punktą, socialinė padėtis yra asmens padėtis, kurią lemia jo šeiminė padėtis, įgytas išsilavinimas, kvalifikacija ar mokymasis ir studijos mokslo ir studijų institucijose, turima nuosavybė, gaunamos pajamos, teisės aktuose nustatytos valstybės paramos poreikis ir (arba) kiti su asmens turtine padėtimi susiję veiksniai.

Įstaiga kartu su atsakymu į paklausimą pateikė, jos teigimu, pakeistas Taisyklės: „15. MJR Šeimos bilietai skirti paskatinti jaunas šeimas, atvykstančias į festivalį su savo mažamečiais vaikais. Šeimos bilietu gali pasinaudoti viena šeima – du suaugę asmenys, atvykę kartu su vienu arba keliais savo vaikais iki 12 metų amžiaus (imtinai). 16. MJR Šeimos bilietas neapima kitų galimų šeimos ryšių ar pavidalų, taip pat nepretenduoja į šeimos sąvokos apibrėžimą. 17. Kartu su MJR Šeimos bilietu būtina pateikti tėvystę rodančius dokumentus – vaikų gimimo liudijimus (arba jų kopijas) arba globos dokumentus bei tėvų (globėjų) asmens dokumentus. 18. Pateikiant MJR Šeimos bilietą prie renginio įėjimo turi dalyvauti visi šeimos nariai. Jeigu pateikiant bilietą neatvykęs vienas iš tėvų, sumokėta už bilietą suma nekeičiama, neskaidoma ir dalinai negrąžinama. 19. Jeigu tėvystės (ar globos) dokumentai nepateikiami arba dėl susiklosčiusių aplinkybių tėvai atvyksta į renginį be vaikų, Šeimos bilieto suteikta nuolaida tampa negaliojanti – tuomet taikoma priemoka, prilyginanti sumą įprastai dviejų asmenų bilietų kainai bilietų įsigijimo metu.“

Pakeistose Taisyklėse neliko frazės „bendri vaikai“, tačiau aiškiai akcentuojamos „šimos bilieto“ įsigijimo sąlygos: „šeima – du suaugę asmenys, atvykę kartu su vienu arba keliais savo vaikais“; „MJR Šimos bilietas neapima kitų galimų šeimos ryšių ar pavidalų“; „Kartu su MJR Šimos bilietu būtina pateikti tėvystę rodančius dokumentus“.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 8 str. 2 punktą, įgyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad šioje informacijoje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu ir nebūtų formuojamos visuomenės nuostatos, kad dėl šių požymių asmuo yra pranašesnis ar menkesnis už kitą.

Įstaigos paaiškinime šios sąlygos aiškinamos taip: „Šimos bilietą (su mažais vaikais)“ gali įsigyti ir vieniša mama ar tėvas, atvykę (-usi) su savo vienu ar keliais vaikais iki nurodyto amžiaus, vaikų kiekis nėra ribojamas“; „Šimos bilietą (su mažais vaikais)“ taip pat gali įsigyti seneliai su anūkais, arba asmenys atvykstantys su vaikais iš skirtingų santuokų ar skirtingų šeimų, prisistatantys kaip tos pačios šeimos nariai – bilietų įsigijimo taisyklės to neriboja“; „Į viešą renginį atvykę bet kurie keli asmenys gali prisistatyti kaip šeima – tai rengėjų nekvestionuojamas ir netikrinamas dalykas. Įstaigos teigimu, festivalio Taisyklėmis stengiasi kuo aiškiau suformuluoti, kad minėtas bilietas skirtas tik dviem asmenims ir jų vaikams, atvykstantiems kartu. Tuo nebuvo teigiama, kad kiti šeiminiai ryšiai nelaikytini šeima, tai yra logiškai paaiškinama Taisyklėse.“

Pagal Lygių galimybių įstatymo 4 str., teismuose ar kitose kompetentingose institucijose nagrinėjant fizinių, juridinių asmenų, kitų organizacijų ir jų padalinių skundus, pareiškimus, prašymus, pranešimus ar ieškinius dėl diskriminacijos lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, pareiškėjui nurodžius aplinkybes, leidžiančias daryti prielaidą dėl tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo, seksualinio priekabiavimo, nurodymo diskriminuoti, persekiojimo, priešiško elgesio ar neigiamų padarinių dėl skundo dėl diskriminacijos

pateikimo, dalyvavimo byloje dėl diskriminacijos ar pranešimo apie diskriminaciją buvimo, preziumuojama, kad tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo, seksualinio priekabiavimo, nurodymo diskriminuoti, persekiojimo, priešiško elgesio ar neigiamų padarinių dėl skundo dėl diskriminacijos pateikimo, dalyvavimo byloje dėl diskriminacijos ar pranešimo apie diskriminaciją faktas buvo. Skundžiamas asmuo turi įrodyti, kad lygių galimybių principas nebuvo pažeistas.

Pagal Įstaigos paaiškinimus, kurie pateikti Rašte, „Šeimos bilietą“ gali įsigyti visi, kas laiko save šeima, ir jokių dokumentų, įrodančių šeiminius ryšius, pateikti nereikės. Kitaip tariant, Rašte pateiktais paaiškinimais neigiamos Taisyklėse nustatytos „šeimos bilieto“ įsigijimo sąlygos. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad, perkant elektroninį bilietą Įstaigos interneto svetainėje¹, prie „šeimos bilieto“ nurodyta informacija: „Bilietu pasinaudoti gali viena šeima – du suaugę asmenys, atvykę kartu su vienu arba keliais savo bendrais vaikais iki 12 metų amžiaus (imtinai). Daugiau – bilietų taisyklės“. Paspaudus nuorodą „Bilietų taisyklės“, pateikiamos visos pirmiau minėtos sąlygos iš Taisyklių.

Diskriminacija Lygių galimybių įstatyme, kurio paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu, apibrėžiama kaip tiesioginė ir netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu.

Tiesioginė diskriminacija yra elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui (Lygių galimybių įstatymo 2 str. 8 dalis).

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas² yra pasisakęs: „pagal Konstituciją, *inter alia* jos 38 straipsnio nuostatas, santuoka yra vienas iš šeimos konstitucinio instituto pagrindų kurti šeimos

¹ Žr.: <https://www.mjr.lt/XXIII/bilietai/>.

² 2011 m. rugsėjo 28 d. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo Nutarimas Nr. 21/2008.

santykius, tačiau tai nereiškia, kad Konstitucija, *inter alia* jos 38 straipsnio 1 dalies nuostatos, nesaugo ir negina kitokių nei santuokos pagrindu sudarytų šeimų, *inter alia* santuokos nesudariusių vyro ir moters bendro gyvenimo, kuris grindžiamas pastoviais emocinio prierašumo, tarpusavio supratimo, atsakomybės, pagarbos, vaikų bendro auklėjimo ir panašiais ryšiais bei savanorišku apsisprendimu prisiimti tam tikras teises ir pareigas, kurie yra konstitucinių motinystės, tėvystės ir vaikystės institutų pagrindas. Minėta ir tai, kad pagal Konstituciją, *inter alia* konstitucinį teisinės valstybės principą, Seimas, kaip įstatymų leidžiamosios valdžios institucija, vykdydamas savo konstitucinius įgaliojimus ir teisės aktais reguliuodamas šeimos santykius, *inter alia* formuluodamas šeimos sąvoką, privalo paisyti Konstitucijos ir iš jos kylančių reikalavimų, *inter alia* lygiateisiškumo, žmogaus orumo, privataus gyvenimo gerbimo.“

Konstitucinis Teismas pažymi, kad konstitucinė šeimos samprata grindžiama šeimos narių tarpusavio atsakomybe, supratimu, emociniu prierašumu, pagalba ir panašiais ryšiais bei savanorišku apsisprendimu prisiimti tam tikras teises ir pareigas, t. y. santykių turiniu, o šių santykių išraiškos forma konstitucinei šeimos sampratai esminės reikšmės neturi.

Kritiškai vertintinas Įstaigos vadovo paaiškinimas, kad festivalio rengėjai kaip tik siekia kuo geriau ir tinkamiau atliepti įvairiausių socialinių grupių lūkesčius, teises ir nenuspėjamą daugybę įvairių situacijų. Pažymėtina, jog Taisyklėse³ nustatyti griežti reikalavimai, tokie kaip: „15. MJR Šeimos bilietai skirti paskatinti jaunas šeimas, atvykstančias į festivalį su savo mažamečiais vaikais. Šeimos bilietu gali pasinaudoti viena šeima – **du suaugę asmenys**, atvykę **kartu su vienu arba keliais savo vaikais** iki 12 metų amžiaus (imtinai). 16. MJR Šeimos bilietas **neapima kitų galimų šeimos ryšių ar pavidalų**, taip pat nepretenduoja į šeimos sąvokos apibrėžimą. 17. Kartu su MJR Šeimos bilietu būtina **pateikti tėvystę rodančius dokumentus** – vaikų gimimo liudijimus (arba jų kopijas) arba globos dokumentus bei tėvų (globėjų) asmens dokumentus.“

Papildomai pažymėtina, kad festivalio interneto svetainėje ją tikrinant 2023 m. liepos 19 d., buvo pateikiamos dvi skirtingos taisyklių versijos (Tarnyboje saugomos Taisyklių ekrano nuotraukos). Interneto svetainėje⁴ esančioje Taisyklių versijoje nors ir nurodoma, kad skelbiamos 2018 metų festivalio taisyklės, pateikiamas toks tekstas: „1. MJR Šeimos bilietas skirtas paskatinti tas jaunas

³ <https://bilietai.ragine.lt/lt/taisykles/>

⁴ <https://www.mjr.lt/XXI/lt/taisykles/>

šeimas, kurios pasiryžusios į festivalį atvykti kartu su savo mažamečiais vaikais. Šeimos bilietu gali pasinaudoti viena šeima – abu tėvai, atvykę kartu su vienu arba keliais savo vaikais iki 12 (dvylikos) metų amžiaus (imtinai). 2. MJR Šeimos bilietas neapima kitų galimų šeimos ryšių ar pavidalų, taip pat nepretenduoja į bendratinį šeimos sąvokos apibrėžimą. 3. Kartu su Šeimos bilietu būtina pateikti tėvystę rodančius dokumentus – vaikų gimimo liudijimus (arba jų kopijas), arba globos dokumentus, bei abiejų tėvų asmens dokumentus. 4. Pateikiant Šeimos bilietą prie festivalio įėjimo turi dalyvauti visi šeimos nariai kartu. Jeigu pateikiant bilietą neatvykęs vienas iš tėvų, sumokėta už bilietą suma nekeičiama, neskaidoma ir dalinai negražinama. 5. Jeigu tėvystės (ar globos) dokumentai nepateikiami, arba dėl susiklosčiusių aplinkybių tėvai atvyksta į renginį be vaikų, Šeimos bilieto suteikta nuolaida tampa negaliojanti – tuomet taikoma priemoka, prilyginanti sumą įprastai dviejų asmenų bilietų kainai.”

Atsižvelgiant į tai, kad Pareiškėja kreipėsi dėl Taisyklių, kurios paskelbtos interneto svetainėje www.mjr.lt „BILIETAI“ skiltyje, tyrimas dėl galimos diskriminacijos socialinės padėties pagrindu atliekamas vertinant Taisykles, paskelbtas prie bilietų įsigijimo.

Atkreiptinas dėmesys, kad Taisyklėse numatytos ne tik sąlygos, bet ir sankcijos, kurios galimai bus taikomos, jei nusipirkus „šeimos bilietą“ nebus įvykdyti pirmiau nurodyti jo įsigijimo reikalavimai: „18. Pateikiant MJR Šeimos bilietą prie renginio įėjimo **turi dalyvauti visi šeimos nariai**. Jeigu pateikiant bilietą neatvykęs vienas iš tėvų, sumokėta už bilietą suma nekeičiama, neskaidoma ir dalinai negražinama. 19. Jeigu tėvystės (ar globos) dokumentai nepateikiami arba dėl susiklosčiusių aplinkybių tėvai atvyksta į renginį be vaikų, **Šeimos bilieto suteikta nuolaida tampa negaliojanti – tuomet taikoma priemoka**, prilyginanti sumą įprastai dviejų asmenų bilietų kainai bilietų įsigijimo metu.“

Vadovaujantis Taisyklėmis, „šeimoje“, ketinančioje įsigyti „šeimos bilietą“, privalo būti du suaugę, nes: „15. MJR Šeimos bilietai skirti paskatinti jaunas šeimas, atvykstančias į festivalį su savo mažamečiais vaikais. Šeimos bilietu gali pasinaudoti viena šeima – du suaugę asmenys, atvykę kartu su vienu ar keliais savo vaikais iki 12 metų amžiaus (imtinai).“

Tiek Lietuvos Respublikos civilinio kodekso trečiosios knygos „Šeimos teisė“, tiek Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatyme, tiek kituose teisės aktuose reglamentuojančiuose šeimos santykius ir paramą joms, yra sąvoka – „vienas iš tėvų“. Valstybinės

duomenų agentūros duomenimis⁵, 2019 m. 100 santuokų teko 45 ištuokos (2018 m. – 44). Daugiau nei pusė (54 proc.) 2019 m. išsituokusių porų turėjo bendrų iki 18 metų amžiaus vaikų. Po ištuokos šeimose be vieno iš tėvų (dažniausiai be tėvo) liko gyventi 6,7 tūkst. vaikų (2018 m. – 6,6 tūkst.). 2009–2019 m. šeimose, kuriose vaikais rūpinasi tik vienas asmuo, liko gyventi daugiau nei 80 tūkst. vaikų. Atsižvelgiant į tai, kad „šeimoms bilietui“ įsigyti būtina sąlyga „du suaugę“ arba „abu tėvai“, kaip teigiama, tikėtina, kad vienas iš tėvų / globėjų / įvaikintojų kartu su vaiku (-ais) negalėtų pasinaudoti šia lengvata.

Rašte užsiminama apie tai, kad „Šeimoms bilietą (su mažais vaikais)“ gali įsigyti ir vieniša mama ar tėvas, atvykę (-usi) su savo vienu ar keliais vaikais iki nurodyto amžiaus, vaikų kiekis nėra ribojamas. Tačiau Taisyklėse nėra nustatytos rašte minimos alternatyvos. Taisyklėse reikalaujama, kad būtų „**du suaugę asmenys**, atvykę kartu su vienu ar keliais savo vaikais iki 12 metų amžiaus (imtinai)“. Taigi, vieniši tėčiai, vienišos mamos, globėjai (jeigu vaiką globoja vienas asmuo), įtėviai (jeigu vaiką įvaikino vienas asmuo) pagal Taisyklės negali pasinaudoti „šeimoms bilietu“.

Taisyklėse nurodoma: „16. MJR Šeimoms bilietas neapima kitų galimų šeimoms ryšių ar pavidalų, taip pat nepretenduoja į šeimoms sąvokos apibrėžimą“. Įstaiga nenurodė, kokiame teisės akte pateiktas *šeimoms* apibrėžimas nėra taikomas įgyjant „šeimoms bilietą“, tačiau *šeimoms* apibrėžimų pagrindinius kriterijus yra nustatęs Konstitucinis Teismas pirmiau minėtame nutarime. Konstitucinis Teismas pažymėjo: „Apibendrinant aptartą Lietuvos Respublikos teisėkūros šeimoms politikos srityje raidą iki ginčijamos Konceptijos priėmimo, taip pat kai kuriuose šiuo metu galiojančiuose įstatymuose tiesiogiai ar netiesiogiai šeimoms sąvokas įtvirtinantį teisinį reguliavimą pažymėtina, kad šeimoms ir su ja susijusių santykių teisiniam reguliavimui buvo (ir yra) būdinga tai, kad šeima suprantama plačiau nei vien santuokos pagrindu sudaryta šeima, t. y. teisės aktuose pateikiama kitokio turinio (platesnė) šeimoms sąvoka nei įtvirtintoji Konceptijoje.“

„Šeimoms bilietą“ norėsiantys įgyti asmenys privalo būti vaikų biologiniai tėvai / globėjai / įvaikintojai, nes: „17. Kartu su MJR Šeimoms bilietu būtina pateikti tėvystę rodančius dokumentus – vaikų gimimo liudijimus (arba jų kopijas) arba globos dokumentus bei tėvų (globėjų) asmens dokumentus.“

Minėta Taisyklių nuostata paneigia Rašte išdėstytus argumentus, kad „Šeimoms bilietą (su mažais vaikais)“ taip pat gali įsigyti seneliai su anūkais, arba asmenys atvykstantys su vaikais iš skirtingų

⁵ Žr.: <https://osp.stat.gov.lt/lietuvos-gyventojai-2020/santuokos-ir-istuokos/istuokos>.

santuokų ar skirtingų šeimų, prisistatantys kaip tos pačios šeimos nariai – bilietų įsigijimo taisyklės to neriboja“.

Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės įstatymo nuostatos reglamentuoja ne tik tėvų / įtėvių / globėjų teisę slaugyti vaiką iki 14 metų amžiaus ir eiti vaiko priežiūros atostogų, bet ir tokią vieno iš senelių teisę. Vadovaujantis Taisyklėmis, seneliai, ar vienas iš senelių negalėtų pasinaudoti „šeimos bilieto“ įsigijimo lengvata, nes būtina pateikti „tėvystę rodančius dokumentus“.

Dėl įrodymų pakankamumo ir patikimumo turi būti sprendžiama kiekvienu konkrečiu atveju. Įrodymų pakankamumas byloje reiškia, kad įrodymai neprieštarauja vieni kitiems ir jų visuma leidžia daryti pagrįstą išvadą apie įrodinėjamų faktinių aplinkybių buvimą. Įvertinant keletą įrodymų, lemia ne tik kiekvieno iš įrodymų patikimumas, bet ir įrodomųjų duomenų tarpusavio santykis – ar nėra prieštaravimų tarp jų, ar šalutiniai duomenys patvirtina pagrindinius, ar pakankami yra tiesioginiai duomenys, ar nuoseklūs yra šalutiniai įrodomieji faktai (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. sausio 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-150/2007; 2008 m. sausio 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-18/2008). Kai iš skirtingų byloje pateiktų įrodinėjimo priemonių gaunama prieštaringa informacija, teismas turi šį prieštaravimą išspręsti, t. y. atsakyti į klausimą, kuria informacija (duomenimis) vadovautis, o kurią atmesti, turi įvertinti ne tik kiekvieno įrodymo įrodomąją reikšmę, bet ir įrodymų visetą, ir tik iš įrodymų visumos daryti išvadą apie tam tikrų įrodinėjimo dalyku konkrečioje byloje esančių faktų buvimą ar nebuvimą (Aukščiausiojo Teismo 2016 m. rugsėjo 30 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-400-701/2016).

Vertinant išdėstytas aplinkybes, konstatuotina, kad Taisyklės nustato ribotas galimybes įsigyti „šeimos bilietą“ asmenims dėl šeiminių padėties, o tai reiškia – diskriminuoja asmenis socialinės padėties pagrindu. Rašte išdėstyti paaiškinimai nepaneigia Taisyklių turinio, nes Taisyklėse išdėstyti aiškūs kriterijai, kuriuos atitinkant galima įsigyti „šeimos bilietą“, kitu atveju už „šeimos bilietą“ reikės primokėti.

Atkreiptinas dėmesys, kad e.bilietų pirkėjai neturi galimybės susipažinti su Rašte išdėstytais paaiškinimais, kurie prieštarauja Taisyklėms, todėl darytina išvada, kad Taisyklės yra oficialus įstaigos dokumentas, kuriame teikiama oficiali informacija apie teikiamas paslaugas.

Atsižvelgus į tyrimo metu surinktą medžiagą ir ją įvertinus, konstatuotina, kad Taisyklių IV skyrius „Šeimos bilietai“ prieštarauja Lygių galimybių įstatymo 8 str. 2 daliai, nes įstaiga, teikdama

informaciją Taisyklėse apie galimybę įsigyti „šeimos bilietą“, neįvykdė pareigos užtikrinti, kad šioje informacijoje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekinimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas, be kita ko, socialinės padėties pagrindu.

Atsižvelgiant į tai, kad Taisyklėse, esančiose prie bilietų įsigijimo, panašus turinys kartojamas ir kiek skirtingose taisyklėse, paskelbtose interneto svetainėje www.mjr.lt⁶, tikslinga kreiptis į Įstaigos vadovą su siūlymu pakeisti Taisyklių skyriaus „ŠEIMOS BILIJETAI“ nuostatas pagal Rašte išdėstytus argumentus. Festivalio svetainėje 2023 m. liepos 20 d. paskelbta informacija, jog bilietai išparduoti, tačiau Taisyklių keitimas vis dar išlieka aktualus jau įsigijusiems bilietus ir tuo atveju, jeigu būtų parduodami papildomi bilietai.

Vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 str., 17 str., 29 str. 2 d., 6 punktu

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Įspėti VŠĮ „Baltijos griaustinis“ dėl padaryto pažeidimo.
2. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją, Įstaigą.
3. Įpareigoti Įstaigą išnagrinėti šį sprendimą ir apie nagrinėjimo rezultatus bei sprendimo vykdymo eigą informuoti Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybą per 30 dienų nuo sprendimo gavimo dienos.

Sprendimas per 1 mėnesį nuo jo gavimo dienos gali būti skundžiamas apygardos administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka arba Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Birutė Sabatauskaitė

⁶ <https://www.mjr.lt/XXI/lt/taisykles/>